

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

תא"ק 10-09-19795 בנק הפועלים חולון סניף נאות רחל 12785 נ' לוי

מספר בקשה: 1

בפני כב' הרשם עמיעד רט

בנק הפועלים חולון סניף נאות רחל 12785

מבקשים

נגד

דרור לוי

משיבים

החלטה

1. לפני בקשה אשר מהותה פרשנות תקנה 512 לתקנות סדר דין אזרחי, התשמ"ד-1984 (להלן: "התקנה").

2. ביום 18.10.10 פורסם דבר תיקון התקנה באופן שתקנת משנה (ג) שונתה לנוסח הבא (מטעמי נוחות מובאת בזאת התקנה במלואה):

512. (א) קבע בית המשפט או הרשם את סכום ההוצאות, רשאי הוא לפסוק אותו, הן לענין שכר טרחת עורך דין והן לענין הוצאות המשפט, כל אחד מהם בנפרד בסכום כולל, ובלבד שבכפוף לאמור בתקנת משנה (ב), לא יפחת סכום שכר הטרחה מן התעריף המינימלי שנקבע לענין שכר טרחת עורך דין בכללי לשכת עורכי הדין (התעריף המינימלי), תשל"ז-1977 (להלן - התעריף המינימלי), זולת אם הורה בית המשפט, מטעמים מיוחדים שיירשמו, על תשלום סכום קטן מהסכום האמור.

(ב) בתיתו צו להוצאות ובקביעת שיעורן יתחשב בית המשפט או הרשם, בין השאר, בשווי הסעד השנוי במחלוקת בין בעלי הדין ובשווי הסעד שנפסק בתום הדיון, ויהא רשאי להתחשב גם בדרך שבה ניהלו בעלי הדין את הדיון.

(ג) פסק בית המשפט או הרשם שכר טרחת עורך דין לפי תקנת משנה (א), לא ייפסק ולא ייוסף לסכום שנקבע, כאמור, סכום השווה למס ערך מוסף הנגזר מן הסכום שנקבע.

3. ביום 20.1.11 עתר התובע למתן פס"ד בהיעדר הגנה. באותו היום ניתנה החלטתי הבאה:

"מאשר המסירה. יש להמציא פס"ד לחתימה ללא רכיב המע"מ, ובהתאם

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

תא"ק 10-09-19795 בנק הפועלים חולון סניף נאות רחל 12785 נ' לוי

לתקנה 512 לתקנות סד"א (לאחר תיקונה)."

4. להחלטה הנ"ל הגיב התובע וטען כי לטעמו סכום שכר טרחת עוה"ד צריך לכלול בתוכו את סכום המע"מ, וזאת מהטעמים הבאים :

4.1. תקנה 512 (א) קובעת: "לא יפחת סכום שכר הטרחה מן התעריף המינימלי שנקבע לעניין שכר טרחת עורך דין בכללי לשכת עורכי הדין (התעריף המינימלי) ..."

בכללי לשכת עורכי הדין (התעריף המינימלי המומלץ), התש"ס-2000 (להלן: "הכללים"), אשר אליהם מפנה התקנה בעניין שכר טרחת עו"ד, נקבע כדלקמן :

"שכר מינימלי מומלץ" או "שכר מינימלי" – השכר הנקוב בתעריף, בצירוף סכום השווה למס ערך מוסף המגיע בעד מתן השירות בעניין הנדון".

מכאן, ששכר מינימלי הינו סכום המוגדר בתעריף בצירוף המע"מ.

4.2. טוען התובע כי פרשנות זו מתיישבת גם עם דברי ההסבר לתיקון התקנה :

"בנסיבות אלה, ועל מנת להביא לפתרון הקשיים שתוארו, מוצע לקבוע באופן ברור, כי כאשר בית המשפט יפסוק את סכום שכר הטרחה, יהיה זה הסכום הכולל, ועליו לא ייוסף סכום מע"מ."

מציין התובע כי מחוקק המשנה השתמש במונח "הסכום הכולל" והמסקנה המתבקשת הינה כי הסכום הינו הסכום הכולל מע"מ בהתאם לתעריף המינימלי המומלץ, שעליו לא יפסק מע"מ שוב.

4.3. בהתאם להוראות תקנה 512 (א), סכום שכר הטרחה לא יפחת מהקבוע בכללים "זולת אם הורה בית המשפט, מטעמים מיוחדים שירשמו, על תשלום סכום קטן מהסכום האמור".

טוען התובע כי תיקון התקנה נועד למנוע מצב בו הנתבע ישלם כפל מע"מ, בשים לב לכך שסכום השווה לרכיב המע"מ, כבר חושב ונכלל במסגרת שכר הטרחה שנקבע.

כמו כן, מוסיף התובע וטוען כי בענייננו גם לא קיימים טעמים מיוחדים המצדיקים את הפחתת שכר טרחת ב"כ התובע, אשר בפועל הופחת, שכן סכום המע"מ לא נפסק.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

תא"ק 10-09-19795 בנק הפועלים חולון סניף נאות רחל 12785 נ' לוי

- 4.4. בשולי הדברים עוד טוען התובע כי ברור שתיקון התקנה לא נועד לפגוע פגיעה מהותית בסכום שכר הטרחה כשלעצמו (שהרי עוה"ד צריכים לשלם מע"מ על הכנסתם), ומכאן שאם הסכום הכולל לא יכלול מע"מ, יוצא ששכר הטרחה שיפסק הינו נמוך משכר הטרחה אליו התכוון המחוקק, דבר שניתן לעשותו רק מטעמים מיוחדים (בהתאם להוראות התקנה).
5. בנסיבות העניין והואיל ומדובר בבקשה למתן פס"ד בהיעדר הגנה, לא ראיתי מקום לקבל תגובת הנתבע, אשר ממילא אינו טורח להתגונן בפני התובענה אשר סכומה גבוה לאין ערוך מסכום המע"מ נשוא בקשה זו.
- ואולם, כיוון שמדובר בבקשה עקרונית, אני רואה לנכון לפרוס משנתי בעניין, וכבר עתה אומר כי אינני רואה את פרשנות התקנה עין בעין עם התובע.
6. בבואנו לפרש את כוונת מחוקק המשנה בתקנו את התקנה, הרי עלינו לפנות תחילה ללשון התקנה.
- וראה ע"א 6821/93, בנק המזרחי המאוחד בע"מ נ' מגדל כפר שיתופי, פ"ד מט(4) 221, 313 (להלן: "פרשת מגדל"): "כוונת המחוקק נלמדת מנוסחו של החוק, ובו הביטוי לתכלית שהציבו לעצמם המחוקקים. מרגע צאתו לעולם, בקבלו תוקף של דין, משמש החוק – בתוכנו, במבנהו, בזיקתו לשיטה, בהקשרו וביחסו לחקיקה אחרת – בבואה נאמנה לכוונת המחוקק. **החשוב הוא לא מה המחוקק רצה לומר אלא מה שאמר.**" (ההדגשות שלי – ע.ר.).
- כן ראה והשווה – ע"א 165/82, קיבוץ חצור נ' פקיד שומה רחובות, פ"ד לט(2) 70, 74 (להלן: פרשת קיבוץ חצור").
7. אור נוסף, ככל שעדיין יש התלבטויות, יואר ע"י פנייה לדברי ההסבר לתיקון.
- וראה בפרשת קיבוץ חצור: "על תכלית החוק ניתן ללמוד, כמובן, מלשון החוק עצמו. זהו מקור ראשון אך לא יחיד. על תכלית החקיקה יש ללמוד ממקומה של ההוראה בחוק, ממבנהו הכללי של החוק וממקומו במערך החקיקה הכללי. אך מעבר לכך, ניתן ללמוד על מטרת החקיקה ממקורות שמחוץ לחקיקה עצמה, כגון מהמצב המשפטי שהתקיים בטרם הוחק החוק ומהתקלה שהוא בא למנוע. מקור חשוב ללימוד בדבר מטרת החקיקה הוא ההיסטוריה החקיקתית והפרלמנטרית. אכן, על מטרת החוק ניתן ללמוד מכל מקור אמין." (ההדגשות שלי – ע.ר.).

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

תא"ק 10-09-19795 בנק הפועלים חולון סניף נאות רחל 12785 נ' לוי

1 ראה והשווה גם - עעא 1613/91 אורית ארביב נ' מדינת ישראל, פ"מ מו(2) 765, 767. וכן פרשת
2 מגדל הנ"ל.

3
4 8. למען הבהירות ובכדי שניתן יהיה לעמוד על הפרשנות הנכונה לתקנות, להלן נוסח תקנה 512 (ג)
5 טרם תיקונה האחרון:

6 "פסק בית המשפט או הרשם שכר טרחת עורך דין לפי תקנת משנה (א)
7 יוסף לסכום שנקבע כאמור סכום השווה למס ערך מוסף שמשולם עליו,
8 זולת אם הורה בית המשפט או הרשם הוראה אחרת; לענין תקנות אלה,
9 דינו של הסכום שהוסף כאמור כדין שכר הטרחה שנפסק". (ההדגשות שלי
10 – ע.ר.).

11
12 והנוסח לאחר התיקון:

13 "פסק בית המשפט או הרשם שכר טרחת עורך דין לפי תקנת משנה (א), לא
14 ייפסק ולא ייוסף לסכום שנקבע, כאמור, סכום השווה למס ערך מוסף
15 הנגזר מן הסכום שנקבע". (ההדגשות שלי – ע.ר.).

16
17 9. לעניות דעתי, לשון התקנה ברורה. מעיקרא - טרם התיקון - יוסף מע"מ לשכ"ט, ובסופו של דבר
18 - לאחר התיקון - לא יוסף המע"מ ואף לא ייפסק.
19 והדברים פשוטים.

20
21 10. ברם, דומה כי תשמע טענה בדבר האפשרות לפרש את לשון התקנה באופן שסכום שכ"ט ייפסק
22 ככולל בתוכו את סכום המע"מ, ולשון התקנה תקוים באופן שבעת פסיקת שכ"ט כאמור לא
23 יצוין כי הסכום כולל מע"מ ולא יאמר כי לסכום זה יש להוסיף מע"מ. ושמה, בפרשנות זו,
24 יהלכו התקנה והכללים שניהם יחדיו.
25 וכן בפרשת מגדל: "ראשית לכול, נעשה כמיטבנו ליישב את הנורמות זו עם זו, ננסה ולו במאמץ
26 לשלב את ידי השתיים זו בזו ולהכניסן תחת חופה אחת. ואף נצא מגדרנו להשלים בין הצרות
27 לכאורה. וכך נאמר אל עצמנו: משלא ביטל המחוקק את הנורמה במפורש, חזקה עליו שביקש
28 כי גם נורמה של אתמול גם נורמה של היום ישלטו בנו, זו בצד זו. ואם זו הייתה כוונתו לכאורה
29 - נעשה אנו כמיטבנו להוציאה מן הכוח אל הפועל על דרך הפרשנות, ולו באורח דחוק".

30
31 11. לדידי, טענה זו המושמעת מתוך דוחק רב – שכן אינה הולמת את לשון התקנה כפשוטה ודורשת
32 אילוצה עד כדי עיוותה – לא תתקבל. בכדי לחזק סברתי אפנה לדברי ההסבר לתיקון, וכדלקמן:

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

תא"ק 10-09-19795 בנק הפועלים חולון סניף נאות רחל 12785 נ' לוי

"מזה מספר שנים מתעורר קושי בפרשנות וביישום תקנה 512(ג) לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984, ועל כן מוצע לתקנה.

נוסחה הנוכחי של התקנה קובע:

"(ג) פסק בית המשפט או הרשם שכר טרחת עורך דין לפי תקנת משנה (א) ייוסף לסכום שנקבע כאמור סכום השווה למס ערך מוסף שמשולם עליו, זולת אם הורה בית המשפט או הרשם הוראה אחרת; לענין תקנות אלה, דינו של סכום שהוסף כאמור כדין שכר הטרחה שנפסק."

לאור האזכור המפורש של מע"מ, פעמים רבות דורש הצד המפסיד מהצד הזוכה חשבונית מס כתנאי לתשלום המע"מ. מובן, כי אין בסיס לדרישה כזו. אין המדובר בעסקה החייבת במע"מ, אלא בהחזר הוצאות לצד הזוכה. אלא שלמרות שאין ספק בדבר פרשנות ראויה זו, מתנהלים מעת לעת הליכים משפטיים מיותרים בבתי המשפט בסוגיה זו של דרישת חשבונית.

בנוסף, התעורר קושי בנוגע לפסיקת מע"מ כאשר המדינה היא הצד הזוכה. המדינה, בדומה למלכ"רים ולרשויות מקומיות, חייבת במס שכר ולא במע"מ. כאשר המדינה שוכרת את שירותיו של עורך דין פרטי, דינה כדין כל מתדיין אחר, ואילו כאשר המדינה מיוצגת על ידי אחד מעובדיה, אין היא מחויבת במע"מ בגין העסקתו אלא במס שכר.

כאמור, חוסר הבהירות בעניין זה גדול ונמשך שנים רבות. במשך השנים ניתנו הנחיות שונות לפרקליטויות, ואף אחת מהן איננה נקייה מספקות. גם מסיבה זו מוצע התיקון.

טענה נוספת לעניין תקנה 512(ג) היא שאין מקום להוספת רכיב המע"מ כאשר הזוכה במשפט הוא גוף שרשאי לקזז את מס התשומות שכלול בחשבונית שהוצאה לו ע"י בא כוחו (במקרים בהם מדובר בסכסוכים מסחריים שהם במסגרת עיסוקו של הצד הזוכה). במקרים אלו, אם יקבל הזוכה את סכום המע"מ מהצד המפסיד, הרי, שלמעשה הוא יקבל רכיב זה פעמיים.

בנסיבות אלה, ועל מנת להביא לפתרון הקשיים שתוארו, מוצע לקבוע באופן ברור, כי כאשר בית המשפט יפסוק את סכום שכר הטרחה, יהיה זה הסכום הכולל, ועליו לא ייוסף סכום מע"מ."

12. הנה כי כן, דברי ההסבר כוללים שלושה טעמים מעשיים אשר הובילו לתיקון התקנה:

12.1. הואיל ושכ"ט הנפסק מהווה החזר הוצאות לצד הזוכה, אין המדובר בעסקה החייבת במע"מ.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

תא"ק 10-09-19795 בנק הפועלים חולון סניף נאות רחל 12785 נ' לוי

12.2. כאשר המדינה היא הצד הזוכה, ומיוצגת ע"י אחד מעובדיה, היא אינה חייבת במע"מ ולפיכך אין מקום לפוסקו.

12.3. במקרה בו הצד הזוכה הוא גוף המקזז את מס התשומות, הרי בעת הקיזוז הוחזר לו סכום המע"מ, ואין מקום לזכותו בסכום זה פעם נוספת.

13. ברי כי כל הטעמים המפורטים מובילים למסקנה האחת והיחידה - אין מקום לפסוק מע"מ.

זה המקום להתייחס לטענת התובע באשר לסיפא של דברי ההסבר ולפיהם: "כי כאשר בית המשפט יפסוק את סכום שכר הטרחה, יהיה זה הסכום הכולל, ועליו לא ייוסף סכום מע"מ", הרי נוכח תוכנם ומהותם של דברי ההסבר, אין לפרש את המילים "הסכום הכולל" כסכום שכולל מע"מ אלא "כסכום היחיד" אשר מהווה את כלל התשלום שיש לשלמו כשכ"ט, ואשר עליו לא ייוסף מע"מ.

14. דא עקא, ואחר כל הדברים האלה נותרה בעינה הבעיה בדבר היות שכ"ט לפי התקנה לא עולה בקנה אחד עם שכ"ט הקבוע בכללים. זה המקום גם להזכיר כי הן התקנה והן הכללים הינם בגדר חקיקת משנה.

15. לפיכך, עלינו להידרש לכלל פרשנות נוסף, הוא זה הקובע שחוק מאוחר גובר על חוק מוקדם, ובד"כ קובעת מילתו האחרונה של המחוקק.

ובפרשת מגדל נאמר: "חוק מוקדם נסוג מפני חוק מאוחר. כדברי האימרה הלטינית: lex posterior derogat priori ("וישן מפני חדש תוציא"); ויקרא, כו, יא)). בדרך כלל קובעת מילתו האחרונה של המחוקק.

נקודת המוצא העיונית היא, כי המחוקק, ברצותו לשנות או לפגוע בזכות מוגנת, עושה זאת בהוראה מפורשת או על-ידי קביעה סותרת ברורה בנוסח ההוראות החדשות, שאינה מתיישבת עם זו הקודמת לה". (ההדגשה שלי – ע.ר.).

ועוד שם: "בסתירה או באי-התאמה בין חוק מאוחר לבין חוק מוקדם, ידו של חוק מאוחר על העליונה, וחוק מוקדם ייבטל כדי הסתירה או אי ההתאמה ... יסודו המהותי של הכלל הוא בעקרון יסוד, שהרשות בת הסמך - במקומנו: נציגי העם בבית הנבחרים - היא הקובעת מעת

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

תא"ק 10-09-19795 בנק הפועלים חולון סניף נאות רחל 12785 נ' לוי

לעת את נורמות ההתנהגות הראויות לכלל ולפרט. קבע המחוקק היום נורמת התנהגות פלונית, פשוט הוא שביקש כי נורמה זו תשלוט, היא ולא אחרת. ואם עומדת נורמה של היום בסתירה לנורמה של אתמול, גם זה פשוט שנורמה של היום תגבר על נורמה של אתמול, כדי תחום התפרסותה של הנורמה החדשה. במשטר דמוקרטי כשלנו משולב כלל זה בכלל הנדרש מאופיו של המשטר, והוא, שדעת הרוב מכריעה". (ההדגשה שלי – ע.ר.).

16. לאור האמור, נתברר מעל לכל ספק כי התקנה משנה את אשר היה נהוג עד כה בעת פסיקת שכ"ט עו"ד בהתאם לכללים. מעתה – לסכום שכ"ט לא ייפסק ולא ייוסף מע"מ.

17. ויפים הדברים גם בהתייחס לסתירה הקיימת, לכאורה, בין תקנת משנה 512 (א) (אשר קובעת כי שכ"ט עו"ד לא יפחת מזה הקבוע בכללים, דהיינו – סכום אשר יצורף לו מע"מ), לבין תקנת משנה 512 (ג) הקובעת אחרת. ידה של התקנה אשר תוקנה לאחרונה גוברת.

18. בשולי הדברים אני רואה חשיבות לציין כי טענת התובע, שהזכרה לעיל כאחרונת טענותיו, בדבר פגיעה מהותית בסכום שכר הטרחה - בדין יסודה. מעתה צריכים לגזור מהסכום שייפסק כשכ"ט את סכום המע"מ, גם אם סכום מע"מ זה לא ניתן בפועל. אין ספק כי יהיו עו"ד שיצאו נפסדים.

בפרשת מגדל התייחס בית המשפט למצוקה מעין זו באומרו: "אולם, אם כלו כל הקצים, וכל דרכי מחשבה - אף פיתולי מחשבה - לא יעמדו לנו, או אז נאמר אל לבנו: ככל הנראה נשמטה מן המחוקק אותה סתירה שבין הנורמות; ומתוך שחזקה עלינו מצוותו היום - והיא נורמה של היום - נסיק מכללל את כוונתו כי נורמה של אתמול תיבטל (כדי הסתירה)". (ההדגשות שלי – ע.ר.).

ובאותה הרוח - חוששני, כי ערכאה זו אינה הגוף המוסמך ליתן מענה לבעיה מהותית זו ויש להביאה לפני מחוקק המשנה על מנת שייתן דעתו לבעיה.

בכדי לקדם העניין, אתרום את תרומתי הצנועה, ואבקש את המזכירות להעביר העתק מהחלטה זו למשרד המשפטים ולהנהלת בתי המשפט.

19. סיכומם של דברים, בקשת התובע נדחת, ואשר על כן יואיל ויפעל כמתחייב מההחלטה מיום 20.1.11.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

תא"ק 10-09-19795 בנק הפועלים חולון סניף נאות רחל 12785 נ' לוי

1 ניתנה היום, ז' אדר א תשע"א, 11 פברואר 2011, בהעדר הצדדים.

2

3

עמיעד רט, רשם